

Immanuel Mifsud

Jutta Heim

Odlomki iz romana

Ne mara jih, policajev in moških v uniformah. Med opazovanjem plešastega moškega, ki protestira in taca po tablicah čokolade, za hip vrže oko na vojaka pri vratih v zunanjo dvorano, oboroženega s polavtomatsko puško, in se komaj kroti. Takoj ko vstopi v dvorano, zagleda Mildred, ki poskakuje okoli, in Alexandro, ki jo poskuša umiriti. Otrokovovo veselje, njen nasmejani obraz.

“Je pa trajalo.”

“Sto let so rabili, da so pripeljali stopnice in smo se lahko izkrcali.”

“In potem?”

“Potem je bila dolga vrsta, saj je samo en fant žigosal potne liste.”

“Tudi na prtljago si moral čakati, ne?”

“Tudi, ja.”

“So tvojo pregledali?”

“Normalno!”

Mildred se igra z medvedkom. Alexandra ga pogleda in se mu nasmehne. Erik kuha kavo in se spet poskuša spomniti, kakšen je bil videti moški v obleki, pred očmi mu siva barva prehaja v temno rjavo, ki odda bogato paro in prijeten vonj. Moški v sivi obleki je sedel dve mizi proč od njega, skodelico je

Immanuel Mifsud se je rodil leta 1967 kot eden izmed osmih otrok v delavski družini v mestecu Paola na jugovzhodu Malte. Doktoriral je iz književnosti in je predavatelj književnosti na Malteški univerzi ter vodilna osebnost sodobne malteške literature. Piše poezijo in prozo. Do zdaj je objavil več pesniških zbirk, romanov in zbirk kratkih zgodb. Za svoje delo je prejel številne nagrade, med drugim je kot prvi malteški avtor prejel nagrado Evropske unije za književnost (2011), večkrat pa je prejel tudi najvišje priznanje za literaturo na Malti, malteško nacionalno nagrado za književnost (2002, 2014, 2015). Njegova dela so prevedena v številne jezike, največ uspeha v tujini je požel z romanom *V imenu očeta (in sina)*, katerega prevod je med drugim izšel tudi pri založbi Gallimard v Franciji. Roman *Jutta Heim* je druga knjiga Immanuela Mifsuda, ki bo izšla v Sloveniji, leta 2014 je v prevodu Vere Pejovič in Petra Semoliča ter s spremno besedo pesnice in prevajalke Marie Grech Ganado izšla njegova pesniška zbirka *Prgišče listja*. Immanuel Mifsud je s Petrom Semoličem sourednik *Antologije sodobne malteške književnosti*, ki bo letos izšla v okviru Festivala Vilenica.

položil poleg krožnika in proučeval vsako kretnjo. Ko se je prikazala mlada plavolaska, tista, ki živi v majhnem in golem stanovanju v Marzahn, se je siva obleka vsakič rahlo premaknila na svojem stolu. Tudi Erik Xerri se nekoliko bolj samozavestno premakne. Toda dekletove oči se ne premaknejo, ampak ostajajo trdno uprte v tla. Samo nekaj ur prej so bile te oči polne strasti. Tudi ko so bile priprte od užitka, so izžarevale strast, ki je Erika opogumljala, da gre do konca.

In poslušal je njeno globoko dihanje in ječanje in si istočasno predstavljaj njene nasmeške in grimase. V tistem dvosobnem stanovanju je Erik Xerri znova odkril ljubezen in izgubil vsak občutek za čas in trajanje in za nekaj trenutkov je izgubil celo občutek za prostor, saj je bil tako vznemirjen, da je pozabil, da je v tuji deželi. Ljubljenje se v tujini občuti drugače kot ljubljenje doma, tako kot se je občutila drugače tišina ali vonj odej. Tudi tema se je zdela drugačna. Hotela je ugasniti luč, preden bi se ji lahko približal, in takoj ko jo je, ga je namesto običajnega nelagodja, da je živ pokopan v črnini, zajelo pričakovanje, podobno čudenju otroka, ki se sprašuje, kaj neki je v tesno zavitem paketu, ki ga je dobil v roke. Celokupni okus je bil drugačen, drugačen od okusa Alexandre, od Liže, od čokolade, ki bi jo spet z užitkom jedel, od kave. Vse je bilo drugačno, vse je bilo boljše.

“Se bova še videla?”

“Navsezgodaj zjutraj imam službo.”

“Kako zgodaj?”

“Ujeti moram avtobus ob šestih. Ostani tukaj. Pozno je in sam ne boš znal nazaj, vendar boš moral jutri zjutraj vstati zelo zgodaj. Čakaj, nama bom skuhalo kavo, prav?”

“Pusti, jo bom jaz. Kakšno piješ?”

Takoj ko se je izmotal izpod odeje, ga je objel hlad. Iz aluminijaste kredence je vzel na pol prazno vrečko kave, pristavil lonček in čakal, obrnjen proč od mlade plavolaske, katere oči so trčile ob njegov hrbet.

“Žalosten kraj je to, a ne?”

“Si žalostna?”

“Govorim o tebi, ne o sebi.”

“Srečal sem tebe, zato se nimam kaj pritoževati.”

“Se imaš dobro?”

“Imam. Ti?”

“Imaš lepo hišo?”

“Ni ravno najlepša, vendar tudi ni najgrša. Hiša moje mame je bila precej slabša. Pravzaprav je bila precej grda.”

“Ti je všeč tukaj?”

“Lahko bi šla v moj hotel, a sem imel občutek, da ne bi hotela. Morda zaradi radovednih oči?”

“Ne, nisem hotela.”

“Ne verjamem, da bi lahko kar vse pustila in odšla?”

“Odšla? Bi rad, da me ustrelijo?”

“Torej to res počnejo?”

“Seveda. Pred nekaj leti so nekoga, ki sem ga poznala.”

“Ker je hotel prebegniti?”

“O tem ne bi smela govoriti.”

“Kdo je bil?”

“Saj je vseeno.”

“Si ga dobro poznala?”

“Prosim.”

“Kaj je na tem kraju takega, da te spravlja v obup?”

“Veliko stvari.”

“Kot kaj?”

“Veliko stvari. Za zidom je drug svet. Si videl zid?”

“Videl. Prišel sem z druge strani, ne?”

“Potem veš, zakaj je to žalosten kraj. Ni treba, da ti jaz to pravim. Na drugi strani nikogar ne ustrelijo, saj nihče noče priti sem. In ti pojutrišnjem odideš.”

“Lahko se vrnem, če hočeš.”

“Nazaj sem?”

“V tvoje stanovanje. Če bi želela.”

“Je še kaj sladkorja?”

“Bi me čakala?”

“Če ga ni več, je tam vrečka trdih bonbonov, vrzi noter po enega v vsako. In pohiti, da se ne prehladiš.”

Poiskal je bonbone in vrgel po enega v vsako skodelico.

“Povej mi, imaš družino?”

“Imam sestro, stara je petnajst, in mamo. Mama in oče sta se ločila ob sestrinem rojstvu in mama ni tega nikoli prebolela. Ni ravno pri sebi. Živita kakšni dve uri vožnje iz Berlina. Ne vem, kje živi oče. Pred kakšnim letom sem ga slučajno opazila, če ni bil le nekdo, ki mu je bil podoben. Približno na vsake tri tedne ju obiščem. In ti?”

“Kaj jaz?”

“Po mojem si poročen. Imaš kaj otrok?”

“Hčerko.”

“Kako ji je ime?”

“Mildred. Šest let ima.”

“Nista prišli s tabo?”

“Ne, sam sem prišel.”

“Ju ne ljubiš?”

Šele v tišini, ki je nastala, sta zaslišala kričanje z ulice, najbrž nekoga, ki je bil mrtvo pijan. In lahko sta slišala drug drugega, kako premišljujeta o naslednjem izrečenem stavku. Erik Xerri nikoli ne razmišlja o ljubezni, še posebej ne v zadnjem času. Pri delu se je naučil zgrabiti trenutek in ga živeti po najboljših močeh. Stvari se odvijajo kot gledališka sezona: sceno postavijo in podrejo, da naredijo prostor za naslednjo predstavo; en zastor se dvigne in drugi pade, da bi se potem spet dvignil in razkril novo scenografijo. Tako preprosto je to. Stvari so res postale preproste. Tudi njegov vdor v tisto stanovanje, v tisto luknjo v betonu, z oranžno kuhinjo iz aluminija in po potrebi raztegljivim kavčem, je bil zelo preprost. *Ob sedmih. Ob sedmih bom končala.* Malo po osmi uri sta bila tukaj. Malo po deveti sta legla. Preprosto.

“Pripoveduj mi o svoji deželi. Gotovo je lepa, ne? Morje, sonce. Sonce je lepo.”

“Sonce je lepo kot ti.”

Jutta se nasmehne in ga poljubi in stegne roko, da bi poiskala škatlico cigaret. Vžigalica ji osvetli obraz in v temi se zasliši, kako izdihne dim, medtem ko ji on ljubkuje golo, zaobljeno ramo.

“Zjutraj morava zgodaj vstati.”

“Vrnil se bom. Morda enkrat oktobra. Kaj meniš?”

“Sem se nihče ne vrne.”

“Vrnil se bom in te poiskal.”

“Oktobra?”

“Poskusil bom priti oktobra, ja.”

“Do oktobra je še daleč. In oktobra je spet zima.”

“Jesen.”

“Zelo čuden je ta mesec, oktober. Jesen je lahko lepa: listje je ljubkih barv.”

“Tako ljubkih, kot si ti.”

“Po službi grem kupit par stvari, odvisno od tega, kaj potrebujem, in kadar sem prosta v nedeljo, se grem sprehajati v park in včasih celo sedem na kakšno klop in berem.”

“Bereš?”

“Berem ali premišljam. Včasih si tudi popevam.”

“Ko se bom oktobra vrnil, lahko greva tja. Poiskala bova klopco, na kateri navadno sediš in poješ. Posedela bova na tvoji klopci.”

“Nimam klopce. Sedem kamorkoli. In včasih to ne gre, ker je že prehladno.”

“Oktobra. Mislim, da boš tudi ti lepša oktobra.”

“Kam sva dala pepelnik?”

Vse skupaj je tako preprosto. Način, kako je zadremala takoj, ko je ugasnila cigareto, z glavo ob njegovi; način, kako je še naprej strmel v temo, ki ga je obkrožala; način, kako se je obrnila na drugo stran, zdaj že v globokem snu; način, kako je zaspal tudi sam in spal vse do jutra, ko ga je prebudila budilka, ki je zvonila ob petih, in ko je odprl oči, je bila ona že oblečena. Pretegne se in se steklenih oči odpravi k umivalnemu koritu v kotu in si umije obraz. Mrzla voda ga sunkovito zbudi, in ko se ozre naokoli, opazi svojo obleko na enem od dveh stolov ob mizi, na kateri ga že čakata skodelica kave in čokoladica. Reče, naj pohiti, medtem ko že snema odeje in sestavlja kavč. Na avtobusu si ne izmenjata niti besede. Noben od dveh v tla obrnjenih obrazov ne izreče niti besede. Podzemna ju pozdravi s toplim vonjem po pregorelih varovalkah.

“Kaj boš počel?”

“Šel bom s tabo v kavarno.”

“Ne. Še lep čas ne bomo odprti za stranke.”

“Ugotovili bodo, da zadnjo noč nisem bil tam.”

“Ne skrbi, to so že zdavnaj doumeli. Veš, kako se pride do tvojega hotela?”

“Vem. Samo prek trga moram iti, ne? Prišel bom kasneje, morda okoli desetih. Tudi danes delaš do sedmih?”

“Ne ob desetih. Takrat ni nikjer nikogar.”

“Prišel bom malo kasneje.”

“Ime mu je bilo Dietmar.”

“Dietmar?”

“Dietmar Schwietzer. Pred nekaj leti.”

“V redu. Toda, ali si ga poznala?”

“Pozabi. Pozabi, pozna bom.”

V hotelski sobi zaspi, in ko se zbudi, vidi, da je spal kar nekaj časa. Okoli tretje popoldne se odpravi tja in moški v sivi obleki vstopi kmalu za njim. In ko mu prinese, kar je naročil, ne govori z njim niti ga ne pogleda.

* * *

Liža. Pozna jo že leta. Praktično že od otroških let. Tako se samo reče, saj je bila dve leti starejša od njega. Ko se je vkrcal na letalo, da bi šel pogledat zid, in ko je videl zid, ko je videl Jutta Heim, je bila poročena, imela je desetletno hčer, sina in moža, ki je ni ljubil.

“Mama te obožuje. Po njenem si eden najboljših igralcev svoje generacije.”

To je bil prvi stavek, ki mu ga je rekla.

“Hvala za kompliment. Imaš zelo lepo mamo, veš?”

Tistega dne je imela oblečen komplet jope in majice v beli barvi in kratko rjavo krilo, čevlje s petami, lase pa si je spela v figo vrh glave. In ko se je ozrl na njene ustnice, je videl, da si jih je rdeče našminkala. Tistega dne se je v hiši prelivalo solze. Zato ker je oče storil smrtni greh, župnik ni hotel vstopiti in blagosloviti njihovega doma. Oče se zaradi tega ni vznemirjal, v solzah je bila mama, ki je bila prepričana, da bo brez blagoslovljene vode hišo in vse, ki so živeli v njej, zadelo prekletstvo. Skrbelo jo je tudi, kaj bodo rekli sosede, še posebej gospa Agnese. Jezno je odšel od doma in upal, da bo koga srečal. Nikogar ni srečal, zato pa je končal v Valletti, z drugimi svoje sorte, in nekdo ju je predstavil. Ime ji je bilo Liža. Nekaj časa sta se dobivala in zahajala v nočni klub v Valletti. Njen oče je odšel od doma in govorilo se je, da je odšel z drugo žensko; njena mama je bila precej liberalna, šivala je obleke za najrazličnejše stranke. Obiskovala je gledališče in odkar jo je mož zapustil, je občasno hodila celo plesat. Lep čas sta se dobivala, se pogovarjala, smejala, se ljubila – v postelji njene mame, v babičini *villino*. To je bilo leta pred Alexanderplatzom. Čeprav spet ne toliko nazaj. Razjezilo ga je, ko se je poročila z blondincem s severa. Močno razjezilo. Ko jo je srečal in videl, da nosi poročni prstan, je komaj še spregovoril z njo. In ko se je sam poročil z blondinko s severa, je to razjezilo njo.

“Ali nisi rekel, da se ne boš nikoli poročil?”

“Otroka pričakujeva.”

“Lažnivec. To ni razlog, da si se poročil z njo. Misliš, da ne vem, kako je to šlo? London, hipiji, zakajanje, ljubezen.”

“Sama je bila.”

“In zato si jo poročil? Je to zate tako enostavno?”

“Ja. Mislim, da tu ni kaj storiti.”

“Kot da si narejen za poroko.”

“Si ti narejena za poroko?”

“Kaj ti misliš?”

“Hočeš, da ti res povem?”

“Ne. Raje nič ne reci. To ni moja stvar in sploh me ne zanima, kaj misliš. Pa vse čestitke.”

Prekrila so ju leta tišine, vse dokler nekega dne ni pristopila, po tistem, ko ga je Klavdijev strup pokončal na odru, in se ji je nasmehnil in mu je ona vrnila nasmešek in jo je vprašal, kako je, in mu ni odgovorila in so skozi

njune igrice in nasmeške in bežne poglede in dovtipe privreli na površje spomini na posteljo njene mame in na *villino* njene babice, katere lastnica je bila zdaj ona. In potem je bil tu Alexanderplatz in Jutta Heim in pisma, ki so vztrajno potovala v mesto z zidom, in za katera se ni vedelo, ali so dosegla cilj, in Alexandra in Mildred in – poleg medvedka in knjige – darilo, tako dobro skrito med perilom, da ga carinik ni mogel opaziti.

“Je Berlin lep?”

“Pravzaprav niti ne vem. Mislim, da je. Ampak tebi zagotovo ne bi bil všeč.”

“Tam je zid, ne?”

“Ja, zelo dolg je.”

“Visok?”

“Še kar.”

Dolg zid vijuga prek postelje. Tistega dne ga ni občutil, zato pa ga je občutila ona. Hotela je topli vonj njegovega potu prav v trenutku, ko se je v mislih vrnil k trdemu bonbonu, ki se je raztapljal v kavi, k skrivnim pogledom v Mokabi in k Alexanderplatzu – prostranemu, hladnemu, tihe-mu. Stisnila ga je k sebi tako kot takrat, ko sta bila še mlada, se pravi pred Londonom. Postala je agresivna, obraz se ji je spačil, grizla je in škrtala je z zobmi.

“Nekaj sem ti prinesel iz Nemčije.”

Toda zvelkla ga je v posteljo in rekla, da ga pogreša, da pogreša njegovo telo ob svojem, da ga toliko časa ni bilo. Potem je on začutil potrebo, da bi govoril o oboroženih stražarjih in stražnih stolpih po vsej dolžini zidu, in potem je začutil potrebo, da bi govoril o tišini, o ljudeh, ki s praznim pogledom strmijo predse v podzemni, o hladu, o hladnem sivem vremenu. Hotel je celo omeniti sivi stanovanjski blok in stanovanje v osmem nadstropju. Nekaj ga je gnalo, da bi spregovoril o Jutti Heim: o njenih dolgih plavih laseh, o njenih prstih in rokah, o njenih bokih, o njenem nekoliko hripavem glasu in o trdih bonbonih, ki si jih je dajala v kavo namesto sladkorja (in katere je najbrž izmaknila v kavarni). Namesto tega ji je dovolil, da se je povzpela nanj, se mu zastrmela v oči in ga použivala, dokler ni ostala brez sapa in v solzah. Tipičen dan. Vse se je zgodilo tako, kot se je dogajalo vedno, razen darila. Njen šef je odšel ob 8.30. Vedela je, da Alexandra odhaja ob 9.45. Poklicala je deset do desetih, s prstom, pripravljenim, da bi lahko prekinila klic, če bi se slučajno oglasila Alexandra. Če bi se oglasil on – in do zdaj se še vedno je – bi zašepetala, da je vse čisto, zapeljal bi zadaj za blok, v katerem je bila pisarna, in šla bi v hišo, ki si jo je delila z možem, v *villino*, ki je nekoč pripadala njeni babici, bog daj pokoj njeni duši. Najprej bi

vstopila ona, da preveri, ali je mož odšel na delo. Zagodrnjala je, če je pustil nogavice in spodnjice na tleh ob postelji. Potem je vstopil še on, šla sta se prijetne igrice in opravila svoje, ob tem postala nekoliko glasna, ostala brez sape, se umirila, pohitela v kopalnico, se hitro oblekla in se vrnila na delo.

Toda danes, ko je pobrala moževe spodnjice in nogavice, je skupaj z njo vstopila Jutta Heim, in se slekla, še preden se je slekla ona. In tudi legla je na posteljo, še preden je legla ona. In najbrž je tudi pred njo ostala brez sape. Toda ni je opazila. Ali pa jo nemara je. V avtu, na poti nazaj do pisarne, ga je vprašala, kateri del njenega telesa ima najraje, in nato, kateri del mu je najmanj všeč, in ni mu verjela, ko je zatrjeval, da ima rad vsak njen delček.

“Daj, razčistiva to.”

“Pa saj sem ti že povedal, a ti nisem?”

“Dobro. Povej mi, kako ji je ime.”

“Jutta Heim.”

“Kakšne barve lase ima?”

“Plave.”

“Dolge? Kratke?”

“Dolge.”

“Je visoka? Nizka?”

“Nekaj vmes.”

“Debela? Suha?”

“Močna. Skoraj debela.”

“Ti okrutni pankrt. Ti prasec!”

Meseci tišine. Dolge tišine. Vse do oktobra. Telefonski klic. Alexandra je odšla za zmerom. Nasmešek na njenem obrazu.

“Zdaj se lahko dobivava pri tebi.”

“Seveda.”

Do takrat se je podoba Jutte Heim že zameglila – začela se je razblinjati, izginjati v kraljestvo nikoli-se-ni-zgodilo, tako kot je izginila v gneči podzemne, potem ko je s prijateljico hitela prek Alexanderplatza, medtem ko je siva obleka sledila turistu, ki ji je bil za petami. Sledila je dolga vrsta igrice na kavču, v kadi, v kuhinji, v pralnici na strehi, na zadnjem dvorišču. Vsakič ko je ostala brez sape, je zajokala in rekla, da ga ljubi, da ga nikoli ni nehala ljubiti, da ga ljubi vse od dne, ko je bila oblečena v komplet jope in majice v beli barvi in v kratko rjavo krilo.

Liža je trapa. Toda če ne bi bila trapa, ne bi mogel vzdrževati zveze z njo skozi vsa ta leta. Ko je zahajal k njej, v posteljo, še toplo od njenega moža, se je smejala, pačila in brbljala o knjigah, ki jih ni prebral in se jih nikoli ne bo spravil brati. Po Alexandrinem odhodu, ko je ona začela prihajati k

njemu, je iz stvari, ki jih je počela, in iz stvari, v katere ga je prisilila, da jih je počel, razbral, kakšna trapa pravzaprav je. Alexandra še sanjala ne bi o takšnih rečeh. Včasih – zelo redko – nista počela prav nič, ampak samo poležavala na zadnjem dvorišču, jedla mandarine in pila pravi čaj. Liža je imela popolno postavo, resnično popolno. Celo po drugem porodu ji jo je uspelo ohraniti. En dan so izvedenci razvajali njeno telo, naslednji dan si je dala urediti lase, na letališčih si je vedno kupila najdražje parfume. Vsakič, ko se je slekla, je njegov pogled najprej zdrsnil do njenih nožnih prstov z zaobljenimi nohti, dovršenimi in rdeče sijočimi; potem se je zagledal v njene pokončne prsi in v njene lase, vedno do pičice urejene in vendar tako naravne.

“Pogovoriti se morava.”

Toda tistega dne mu ni bilo do pogovora, razen do pogovora o dogodkih prejšnjega dne: o stotinah, ki so šle v mesto, da bi zrušile zid. Široko razprtih oči je sedel pred televizijo: Jutta Heim bi lahko bila tam.

“Nekaj ti moram povedati. Nekaj zelo resnega. Me lahko, prosim, poslušáš?”

Na televiziji je poročilo sledilo poročilu, na stotine ljudi se je vzpenjalo na zid, ki se ni zdel višji od ograje, ki se ziblje in se bo zdaj zdaj podrla pod težo tistih, ki se vzpenjajo nanjo, jahajo na njej ali se celo pretaknejo skoznjo. Med vso to množico bi bila lahko ženska, v katere kavo je vrgel trd bonbon, ker ji je zmanjkalo sladkorja. Prav lahko bi bila tam, s svojimi spomini ali brez njih, z vsemi dolgimi pismi, na katera ni nikoli odgovorila. Lahko bi bila tam, z usti, polnimi šampanjca, objemala bi se, se nasmihala, smejala, jokala od sreče. Zid.

“Ali ni neverjetno? To je popolnoma nepričakovano. Še oni niso pričakovali tega.”

“Bi lahko že ugasnil? Nekaj ti moram povedati. Nekaj resnega. Prosim.”

Erik je zmanjšal glasnost.

“Ne, Erik, ugasni. Nekaj resnega bi ti rada povedala!”

“Pa kaj je?”

“Pred nekaj dnevi sem bila pri zdravniku. Resno je. V dojki so mi našli zatrdlino.”

* * *

Tišina.

Tišina, ko nihče ne spregovori. Spominja se, da mu je pripovedovala, kako nepomembno se počuti, ali vsaj majhno, kako drobno. Nemčija je velika, je rekla, toda tam zunaj je vse še večje, četudi je manjše od Nemčije. Ko jo

je videl hiteti s prijateljico prek trga in ko se mu je približal policaj, da bi ga vprašal, kam je namenjen, ko je spoznal, da jo je izgubil, se je tudi sam počutil čisto majhnega, neskončno majhnega. Kot bi bil spet na Checkpointu Charlie ali na letališču, ko je moral odpreti kovček. Drug za drugim so mu ljudje na podzemni v polmraku hladne zore govorili, da mu nimajo česa reči: tu nihče ne govori; vsi so tiho. Na podzemni. Toda kako je, ko so doma? Niso mogli vztrajati v tišini tudi doma. Niso mogli biti takšni kot on, če pa so bili tako drugačni. Doma je tiho, razen Mildredinega javkanja ali sterea, ki je utišal vse ostalo. Tišina v vsakem hišnem kotu, v vsakem delčku hiše, ki visi s slednjega okvirja za slike, z ogledala, z njegovih in Alexandrinih ust. Te dni bomo šli na obalo; ali pa na sprehod. Toda saj kar naprej dežuje, ali pa piha veter, ali pa se kar naenkrat ohladi, ali pa nas zebe – zunaj in notri. Kot molk v hiši njegovih staršev, v koči, v kateri so najprej živeli. Molk tistega dne, ko je bil nedaleč stran napovedan politični shod. Zunaj je bil trušč, vodja je pozival in iz zvonikov so doneli zvonovi. Molče so čakali na starega, da se vrne in poroča, kaj je pravkar slišal, in da naj se jebejo in nadškof in župnik in papež. In potem po vpitju, ploskanju, zvonjenju, ki je trajalo ure in ure, po očetovem poročilu, jih je tišina znova prekrila. Nekatero stvari so dobro znane, toda o njih se ne govori. O njih se ni nikoli govorilo. In bolj ko je čas mineval, več stvari je ostalo zavitih v molk. Teh stvari je bilo preveč. Vse preveč. Toda najlažje je bilo biti tiho. Eriku Xerriju se je to zdelo najenostavnejše in temu se je hitro privadil. Tako zelo, da ni razumel, zakaj mora Liža med ljubljenjem vedno brbljati.

Alexandra: Erik, pogovoriti se morava.

Mama: Erik, pogovoriti se morava.

Mildred: Nekaj ti moram povedati, oči, nekaj resnega.

Po drugi strani je njegov oče umolknil, ko so se umirile stvari z nadškofom; ni več kričal, ni več mahal z izvodom *Il-Helsien*¹ pred ženinim obrazom in pred obrazi vseh drugih. Sesedel se je v kot in molčal. In tako molčeč je tudi umrl.

In zdaj se je hotela celo Liža pogovoriti o nečem resnem. Zdaj je bil Erik Xerri na vrsti, da obmolči.

Tišina. Liža je zbrala tišino v svoje naročje, si zapela pleteno jopico in odšla. Vedel je, da je Liža trapa. Toda zdaj, ko je strmel v televizijo in pozorno motril vsak detajl, si je rekel, da bo Liža kmalu umrla. In rekel si je, da ji mora pomagati. Že kako. Toda imela je moža, mar ga ni imela? Potem sta bila tu še otroka in njeni sestre. In potem se spet prikaže njegova hči in

1 *Il-Helsien* (*Svoboda*) je bil časopis malteške Laburistične stranke (op. prev.).

ga ironično vpraša, čemu še vedno sedi pred televizijo. Toda on še naprej strmi v valovanje množice, v ljudi, ki se objemajo, načenjajo zid pred sabo, nekateri z golimi pestmi. Reče si, da je vendarle obvezan nekaj narediti. Hčerki reče, da si želi, da bi bil tam. In razmišlja o vseh neodgovorjenih pismih, na primer o naslednjem:

Predstavljam si, da v tem hipu že ležiš na kavču. Bereš revijo ali pa se pripravljáš za jutri. Ali pa znova prebiraš pismo, ki sem ti ga poslal? Želim te gledati, kako spiš. Zaprem oči in si te skušam predstavljati. Napnem vse moči. Nekdo je odprl vrata stanovanjskega bloka. Po zvoku sodeč, je skušal biti obziren, vendar mu je spodletelo. Vidim, kako ležeš in se vzburiš, ko razkriješ svoj čipkasti črni griček. Kakšen vonj imaš? Dopusti mi, da se te dotaknem, dopusti mi, da vsaj popotujem s prstom po žlebičku, ki nenadoma izgine na tvojih ledjih. To jutro je moja hčerka pritekla z blede rožnato kuverto. Ne bom rekel, da mi je srce začelo hitreje biti, vseeno pa me je navdala sreča. Toda znamke niso bile nemške, in ko sem kuverto odprl, sem našel v njej stvari, ki me niso zanimale.

Zato pozorneje pogleda. On je bil kriv. Pred devetimi leti, ko je prišel oktober, bi moral še enkrat oditi in prečkati mejo in prečkati Alexanderplatz in sesti za prvo mizo, ki bi jo našel v Kavarni Mokaba, se na hitro razgledati tako, kot se je razgledal prvič, si nadeti enak polnasmeh. Toda tisti oktober ni prišel. In tudi naslednji oktobri niso.

Vstal je, da bi jo poklical, a se je spomnil, da bi prav lahko bil v tem času doma tudi njen mož. Ni potrebovala več kot deset, petnajst minut, da mu je povedala, kaj ji je rekel zdravnik in da ga lep čas ne bo mogla več videvati. Če ga bo sploh še kdaj videla. Če se mu bo sploh še kdaj oglasila. Kaj je naredila z razglednicami, ki ji jih je pošiljal? In kje so končala pisma, poslana v Nemčijo?

Na televiziji je pogovorna oddaja o Zidu in neki tip, videti je kot intelektuallec, omeni tajno službo. Tistega dne je bil v Kavarni Mokaba model v sivi obleki. In tam je bil tudi tistega dne, ko jo je videl, kako s prijateljico sklonjene glave prečkata Alexanderplatz in ga ni niti bežno pogledala. Štiriindvajset ur prej je delila Alexanderplatz z njim. Jutta Heim. To ime ga je spremljalo že skoraj deset let. Tudi tisto telo je bilo z njim že dolgo. Nepopolno, bolno. Ne njegovo. Morda bo zdaj na novo odkrila moža. In jaz, je pomislil Erik Xerri, bom na novo odkril sebe. Skrajni čas bi že bil, da pokoplje mrtve, ki ga obkrožajo, in krene dalje, ne nazadnje je njegova hči odrasla v mlado žensko.

* * *

Potem ko mu je povedala novico, je Liža prekinila vse stike. Večkrat jo je poklical, a se mu nikoli ni oglasila. Potem pa jo je videl, ko je šla sredi naliva v službo in je skrita pod dežnikom hitela, kolikor je mogla. To ga je pomirilo. In jo je poklical v službo.

“Kaj bi rad?”

“Kako to misliš? Rad bi te videl.”

“Pusti me pri miru, Erik.”

“Pustim naj te pri miru?”

“Ja, samo pri miru me pusti.”

“Ali nimaš nič prostega časa?”

“In kaj naj bi počela?”

“Daj, no...”

“Se pravi, da trenutno nimaš nobene? To ti ni podobno.”

“Torej, kdaj naj pridem k tebi?”

“Ne bo ti všeč, kar boš videl.”

“In če ti povem, da sem te že videl?”

“Kdaj?”

“Ko si šla v službo.”

Liža je tokrat, drugače kot včasih, prišla k Eriku šele ob mraku. Pri vhodnih vratih je obstala. Oblečena je bila v preveliko jakno in čevlje je imela mokre od dežja. Glavo je imela pokrito s temno bareto. Liža stoji na pragu in nepremično strmi vanj, tako kot on nepremično strmi vanjo.

“Pridi noter. Menda ne boš stala tam?”

“Res hočeš, da vstopim?”

“Boš kavo? Sledi si jakno.”

Liža si počasi sleče jakno in jo položi čez najbližji stol.

“In zdaj?”

Liža nepremično stoji. Gleda ga in on gleda njo. Zdi se, da se je poredila; postala nekako zabuhla. Ima širok obraz in široko telo.

“Se ne bi čisto slekla? Celo neskončnost že čakam na to.”

“Čisto slekla?”

“Pa saj si to prej počela, ne? Daj no, Liž, ali veš, koliko časa je minilo?”

“Hočeš, da se čisto slečem? Naj snamem tudi klobuk? Ali naj klobuk vseeno obdržim na glavi?”

“Čisto.”

“Ne verjamem, da ti bo všeč.”

“Da mi ne bo všeč... kaj?”

“To, kar boš videl.”

“Bova potem popila kavo, kaj praviš?”

Liža še naprej strmi v Erika, ki se ji smehlja, in se začne počasi slačiti. Erik se ni še nikoli tako slačil.

“Kaj pa delaš?”

“Slačim se. Ali veš, koliko časa je minilo?”

“In ti si seveda ves ta čas abstiniral.”

“Sem, ja.”

“In pričakuješ, da ti bom verjela?”

“Liža, marsikaj sem počel s tabo in marsikaj sem ti storil, toda nikoli ti nisem lagal. Nimam več dvajset let.”

“In še vedno si me želiš.”

“Res si te.”

“Kljub temu da?”

Tudi sam ve, da mu to res ni podobno. Še nikoli prej se ni tako slačil. Navadno je prepustil njej, da je vse postorila. Toda ne danes. Zdaj igra novo igro. Z Ližo se vedno skuha kaj novega. Prav zato se je najbrž po vseh teh letih ni naveličal. Ona ve, kaj je vseč njemu, in on ve, kaj je vseč njej. Poznata se, četudi je zdaj pred njim nova verzija Liže. Na njegovem obrazu je čuden smehlaj in njegove oči so rahlo zožene, kot da bi se hotel bolj osredotočiti na tisto, kar se bo vsak čas razkrilo. Liža se začne slačiti in mu strmi v oči, tako kot med slačenjem on strmi v oči njej.

“Reci mi, da si me želiš.”

“Ali ne veš tega?”

“Reci mi.”

“Želim si te.”

“Kako močno si me želiš?”

“Ali se morava res iti te igrice?”

“Se nočeš igrati?”

“Hočem, samo ne besednih igric.”

“Kako močno si me želiš?”

“Zelo močno. Zdaj pa nehaj in se sleci.”

“Veš, da te nisem nikoli videla, da bi se slekel do nagega? Vedno sem mislila, da se bojiš sleči pred mano.”

“Da se bojim?”

“Ja, da se bojiš. Leta sva se dobivala, a nisi nikoli naredil tega, kar delaš zdaj. Kaj te je prijelo?”

“Vse boš pokvarila, če me boš to spraševala prav zdaj. Nadaljuj.”

Naga si stojita nasproti.

“Veš, še vedno si lepa.”

“Moje prsi niso. Ali ne vidiš, kje so bile šivane?”

Erik pozorneje pogleda in opazi grd šiv na levi dojki. Toda bolj ko strmi v njeno hibo, močnejše si jo želi. Objame jo.

“Erik, počakaj. Kako močno si me želiš?”

“Zelo močno, mar ne veš?”

“Si prepričan?”

“Poslušaj, nekaj mi povej, zakaj si prišla sem nocoj?”

“Povabil si me, ne? In sem prišla.”

“Pa si si želela priti?”

“Kako močno si me želiš?”

“A bova še naprej nadaljevala s tem?”

“Če me želiš imeti, mi moraš povedati, kako močno si me želiš.”

Namesto da bi ji povedal, kako močno si jo želi, se zavali v fotelj.

“Tako močno. Vidiš?”

*

“Kako rad me imaš?”

“Po vseh teh letih me še vedno to sprašuješ.”

“In ti se še vedno izogibaš vprašanju.”

“Dolgo sem te čakal. Niti na telefonske klice mi nisi odgovarjala.”

“Imela sem druge stvari. To bi pa ja lahko vedel.”

“Saj to vem.”

“Ne, ne veš. Na, poglej!”

Liža hlastno sname kapo, medtem ko mu še vedno gleda v oči. Vidi, kako debelo požre, ko zagleda njeno plešasto glavo, belo, svetlikajočo se, nenavadno, majhno v primerjavi z njenim telesom. Ali pa preveliko. Nakazno v svoji ovalni popolnosti. Grdo.

Tišina.

“Si me še vedno želiš?”

Liža je odšla okoli polnoči, pokrita z bareto. Erik še lep čas ostane gol in leže v kad, do roba napolnjeno z vročo vodo. Še vedno je pred njegovimi očmi Ližino golo telo, oskubljeno oblek, oskubljeno vsega: gladka mehka koža, bela, z izjemo bradavičk, ena izmed njiju je bila odščipnjena. V njegovih očeh je imela Liža popolnoma novo telo. In pod toplo vodo se je znova vzburl, kot da bi spet slišal Ližino ječanje, njene krike, njen jok, ki ni bil porojen iz žalosti. Niti centimetra njenega telesa ni bilo, s katerim se do zdaj še ne bi ljubil. Toda Liža mu je tokrat dala nekaj, česar mu ni dala še nikoli; naredila ga je za svojega, uporabila ga je, kot ga je hotela, in na način, kot si je to vedno želel sam, a se je držal nazaj, dala je duška večmesečnemu

obupu in strahu, vrnila smrti, ki jo je obiskala, milo za drago in z nasmeškom pogledala nanjo; vrnila ji je za bolečino, za slabost, za prejkane noči, ko je strmela v temo; za praznino, ki jo je delala omotično; za črno-bele prizore konca, ki si ga ni nikoli prej zamislila; obledele prizore izpred tli-ko časa, v katerih je nastopala njena mama. In spet je glasno zakričala in zakričala je tolikokrat, da ni več mogel šteti. Tudi sama ni več štela. In tudi on se ji je predal do konca; pustil ji je, da ga je ranila, da ga je uporabila, kot si ga je želela uporabiti. Pustil ji je, da je pritisnila obenj svoje pohabljenе prsi, ljubkoval je njeno grdo nagubano brazgotino. In prisilila ga je, da jo je ves čas gledal: njen obraz, nenavadno glavo, brazgotino, pohabljenost, slabost. Ječanje, ki ni niti za hip utihnilo; sopenje, sladkoben pot; močni vonji; lepljivost – njena, njegova; roke, ki grabijo, bitje srca, razbijanje srca, lovljenje sape; nasmehi in smeh in opolzki pogledi in krohot so trajali več kot uro pred obličjem smrti. Vsa ta leta, in bilo je šele danes, da je tudi on, tudi on.

Tako drugače je bilo z Jutto Heim. V osmem nadstropju stanovanjskega bloka v Vzhodnem Berlinu so se prsti plašno premikali. In premikali so se v temi, skriti pod odejo. Tisto noč je bil miren. Razmišljal ni o ničemer drugem kot o očitnem: da si je celo tukaj uspel dobiti žensko in da je brez najmanjšega napora uspel priti v njen dom, v njeno posteljo, v njeno življenje. Toda tam pod odejo še ni vedel, da bo s takšno lahkoto, kot je vstopil, že naslednji dan tudi zavržen. Vse je bilo tako preprosto, kot je le moglo biti. Celo Ližino novo telo je sprejel, kot da bi ga poznal že od nekdaj. Prvemu pretresu niso sledili novi, razen v obliki valov užitka; pravzaprav več kot eden, več kot dva. Celo zdaj, v vroči vodi, je čutil enako vznemirjenje kot takrat, ko je sredi sobotne popoldanske kopeli pomislil na Marion ali Bello.

*

Toliko ljudi je skozi leta odšlo. Ližina mama, ki je bila vedno tako zelo urejena in tako lepa. In Liža. Ko je stopil v cerkev in so orgle že igrale, se je spomnil njunega zadnjega srečanja; Liža sname bareto, razkrije glavo, ki se svetlika pod lestencem v dnevni sobi, in se mu približuje, medtem ko se on trese in strmi vanjo. Krsta stoji sredi cerkvene ladje. Cerkev diši po starem, po minulih časih, polnih strmečih obrazov, ki jih je dobro poznal. V krsti je truplo, ki ga dobro pozna. Ki ga je poznal, ko je odšlo od njega z bareto in v preveliki jakni. Preden ga je prekrila tema pred vhodnimi vrati, se je truplo še enkrat obrnilo k njemu in reklo:

“Zbogom, Erik.”

In Erik je vprašal:

“Si uživala danes?”

In truplo je za hip pomislilo in reklo:

“Ali ne veš? Nihče mi ni nikoli nudil toliko užitka kot ti. Ljubim te, Erik, vendar ti moram nekaj povedati.”

In truplo je spet zaprlo vrata, vrata, ki so bila še priprta in skozi katera je vdiral hlad, ter reklo:

“Poslušaj, Erik. Morda je prišel čas, da ti povem. Nisi bil edini. V redu? Oprosti, da sem ti lagala. Toda bil si najboljši. Adijo za zdaj.”

In potem mu je truplo na hitro pritisnilo poljub, odprlo vrata in odšlo.

Prevedla Vera Pejovič in Peter Semolič

Mifsudov roman *Jutta Heim* bo spomladi izšel pri Cankarjevi založbi v zbirki Moderni klasiki.